

บทที่ 2

เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 จะกล่าวถึงการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน ตอนที่ 2 จะกล่าวถึงการวิเคราะห์หลักสูตรในทางทฤษฎี และตอนที่ 3 จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน

การฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานนั้นมุ่งฝึกทักษะหรือความสามารถทางสติปัญญาที่สามารถวัดและประเมินได้อย่างชัดเจนโดยมีเกณฑ์ที่แน่นอนเหมาะสมเป็นหลัก เน้นถึงความสามารถของครูในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นประการสำคัญ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน และแจ้งให้ผู้เรียนทราบตั้งแต่ต้น ขณะเดียวกันก็กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินความรู้และทักษะของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นหน้าที่อันสำคัญที่จะจัดและดำเนินการฝึกหัดครูที่สามารถประกันคุณภาพได้ เพื่อให้ผู้จบการศึกษาออกไปสอนและพัฒนาสังคมตามความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากหลักสูตรการฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง สาขาการประถมศึกษา พุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตรซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา พุทธศักราช 2524 ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรแบบสมรรถฐาน ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดในการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน ดังนี้

ก. แนวคิดในการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน

ชมพันธ์ กุญชร ณ ออยุธยา (2522: 14-15) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานไว้ว่า การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานคือการจัดหลักสูตรการฝึกหัดครูโดยระบุว่าจะให้ครูมีสมรรถภาพในการเป็นครู (teacher competency) อย่างไรบ้าง สมรรถภาพในการเป็นครูนี้หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ผู้เป็นครูพึงมีในการที่จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน

เห็นว่านิสิตนักศึกษาหรือผู้ที่จะออกไปเป็นครูจะต้องทราบล่วงหน้าว่าตนจะต้องมีสมรรถภาพในการเป็นครูอย่างไรบ้าง และจะต้องมีความสามารถในการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ในหลักสูตรจะระบุหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลสมรรถภาพในการเป็นครูไว้อย่างชัดเจน และแจ้งให้นิสิตนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูทราบล่วงหน้าถึงเกณฑ์นั้น นิสิตนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องแสดงความสามารถว่ามีสมรรถภาพในการที่จะออกไปทำการสอนไค้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มิใช่แค่เพียงสอบไค้คะแนนผ่านเท่านั้น สถาบันฝึกหัดครูก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตครูที่มีสมรรถภาพในการเป็นครูตามกำหนด การเรียนการสอนก็จัดขึ้นเพื่อให้นิสิตนักศึกษابرรลุถึงสมรรถภาพในการเป็นครูตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานนี้เน้นหนักในผลงานหรือการปฏิบัติ (performance) มากกว่าความรู้ทางวิชาการหรือความรู้ในการสอนแต่เพียงอย่างเดียว

ข. ลักษณะสำคัญของการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน

เอลาม (Stanley Elam 1975: 6-7) ไค้ให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดการฝึกหัดครูที่จะถือไค้ว่าเป็นแบบสมรรถฐานไค้มันจะต้องมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สมรรถภาพในการเป็นครู (ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม) ที่นักศึกษาจะต้องมีนั้นกำหนดจากบทบาทและหน้าที่ของครู โดยระบุสมรรถภาพในการเป็นครูอย่างชัดเจนเพื่อไห้สามารถวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูไห้สัมพันธ์กับสมรรถภาพในการเป็นครูที่กำหนดไว้ แล้วแจ้งไห้นักศึกษาทราบล่วงหน้า
2. เกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผลสมรรถภาพในการเป็นครูนั้นจะต้องสัมพันธ์กับสมรรถภาพในการเป็นครูที่ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงระดับความสามารถที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลในสถานการณ์การเรียนการสอนเฉพาะอย่าง แล้วแจ้งไห้นักศึกษาทราบล่วงหน้า
3. การวัดและประเมินผลสมรรถภาพในการเป็นครูนั้นจะต้องถือการปฏิบัติ (performance) ของผู้ที่จะออกไปเป็นครูเป็นหลัก เกณฑ์สำคัญอันดับแรก พิจารณาถึงความรู้ของนิสิตนักศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการวางแผนงาน การวิเคราะห์และตีความหมาย หรือการวัดผล สถานการณ์การเรียนการสอนหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนและมุ่งไห้เป็นประโยชน์
4. อัตรารพัฒนาการทางการเรียนของนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูนั้นกำหนดจากสมรรถภาพในการเป็นครูที่แสดงออก มิใช่มาจากการกำหนดเวลาหรือจากการเรียนครบตามหลักสูตร

5. จัดการสอนเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้บรรลุถึงสมรรถภาพในการ เป็นครูตามที่กำหนดไว้

ลักษณะสำคัญทั้ง 5 ประการดังกล่าว มีความจำเป็นในการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานที่ทุกฝ่ายจะต้องตกลงและทำความเข้าใจร่วมกันก่อนที่จะเริ่มดำเนินโครงการ

นอกจากนี้ ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2522: 16-19) ยังได้กล่าวถึงลักษณะอื่น ๆ ที่ควรจัดให้มีขึ้นในการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน คือ

1. การสอนควรจัดให้เป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึงความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล การสอนควรจัดเฉพาะบุคคลและในสถานการณ์การเรียนการสอนเฉพาะอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเวลาที่ใช้ในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนอาจแตกต่างกัน ภูมิหลังและจุดมุ่งหมายในการเข้าเรียนของนิสิตนักศึกษาแต่ละคนก็แตกต่างกันด้วย

2. นำข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากการวัดและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน ข้อมูลนี้อาจได้จากการให้ผู้อื่นวิจารณ์ การปฏิบัติการสอนของนิสิตนักศึกษา หรืออาจได้จากการที่นิสิตนักศึกษาวัดผลตนเอง (self-evaluation) เช่น จากการสังเกตและวิเคราะห์การสอนของตนเองจากเทปบันทึกภาพ หรือจากการอ่านคำวิจารณ์ของอาจารย์และเพื่อน ๆ

3. จัดการฝึกหัดครูอย่างมีระบบ (system approach) คือกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน จัดองค์ประกอบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีการวัดและประเมินผลให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

4. เน้นหนักในกฎเกณฑ์ที่จะให้นักศึกษสำเร็จการศึกษามากกว่ากฎเกณฑ์ในการรับเข้าเรียน โดยมากการจัดการฝึกหัดครูที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันมักเน้นในเรื่องกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการคัดเลือกนิสิตนักศึกษาเข้าเรียน หลังจากนั้นนิสิตนักศึกษาเพียงแต่เรียนให้ครบตามรายวิชาที่กำหนดไว้ เมื่อผ่านการฝึกสอนมาแล้วก็เป็นอันว่าสามารถออกไปเป็นครูได้ แต่การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานนี้เน้นถึงสมรรถภาพในการ เป็นครูที่นิสิตนักศึกษาจะต้องแสดงออกด้วย

5. การสอนอาจจัดเป็นหน่วยการเรียน (instructional modules) เพื่อฝึกสมรรถภาพในการ เป็นครูหรือทักษะการสอนเฉพาะอย่าง หน่วยการเรียนนี้ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล (rationale) จุดมุ่งหมาย (objectives) ความรู้พื้นฐาน (prerequisites) การประเมินผลขั้นแรก (pre-assessment) กิจกรรมการเรียนการสอน (instructional activities) การประเมินผลหลังการสอน (post-assessment)

การสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุง (remediation) การสอนเป็นหน่วยการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และแสดงสมรรถภาพในการเป็นครูตามที่กำหนดไว้ การสอนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน ช่วยในการจัดสอนเป็นรายบุคคล ช่วยในการเรียนด้วยตนเอง และช่วยชี้แนะทางเลือกหลาย ๆ ทางในการจัดการเรียนการสอน

6. นิสิตนักศึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติการสอนของตน และจะสำเร็จการศึกษาได้ก็ต่อเมื่อได้แสดงสมรรถภาพในการเป็นครูตามที่กำหนดไว้

7. หลักสูตรเน้นหนักในเรื่องการฝึกสอนและการฝึกงานในโรงเรียน การวัดผลและประเมินผลเน้นการปฏิบัติการสอนของนิสิตนักศึกษาในโรงเรียนจริง ๆ ส่วนมากการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานมักจัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วย

8. การวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการฝึกหัดครูได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ กลุ่ม อาทิเช่น อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ครูในโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษา และนิสิตนักศึกษา

9. อุปกรณ์การศึกษาและกิจกรรมการเรียนเน้นหนักในเรื่องมโนภาพ (concept) ทักษะและความรู้ที่สามารถเรียนได้ในสถานการณ์การสอนเฉพาะอย่าง อุปกรณ์การศึกษาแบ่งออกเป็น สองประเภท คือ อุปกรณ์ฝึกสังเกต (pretecal materials) สร้างขึ้นเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้ฝึกสังเกตในการเฉพาะอย่าง ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ที่ใช้ในการฝึกสังเกต อาจฉายให้เห็นภาพคำถามคำถามลักษณะต่าง ๆ หรือภาพที่ครูกำลังเข้าใจให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียน ภาพยนตร์ที่จัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์ที่จะให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจถึงพฤติกรรมของครูในห้องเรียน และสามารถจำแนกได้ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ แสดงถึงสิ่งกีดขวางจิตใจ ส่วนอุปกรณ์ฝึกทักษะ (training materials) คือบทเรียนหรืออุปกรณ์การศึกษาที่ผลิตขึ้นเพื่อสอนให้นิสิตนักศึกษาสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่จะนำไปสู่สังเกตในการสอน ความแตกต่างระหว่างอุปกรณ์ฝึกสังเกตและอุปกรณ์ฝึกทักษะก็คือ อุปกรณ์ฝึกสังเกตสร้างขึ้นเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เข้าใจถึงสิ่งกีดขวางในการสอน ส่วนอุปกรณ์ฝึกทักษะสร้างขึ้นเพื่อให้นิสิตนักศึกษาสามารถใช้สังเกตต่าง ๆ ในการสอน อุปกรณ์ฝึกทักษะประกอบด้วย เทคนิควิทยา และเทคนิคในการสอนใหม่ ๆ เช่น การสอนแบบจุลภาค (microteaching) การสอนด้วยคอมพิวเตอร์ การสอนแบบเลียนแบบ (simulation) เป็นต้น

10. อาจารย์และนิสิตนักศึกษาช่วยกันเตรียมการเรียนการสอน ไม่ใช่อาจารย์เป็นผู้วางแผนการสอนแต่ผู้เดียว ถ้า นิสิตนักศึกษาจะออกไปเป็นครูประจำชั้นก็ควรได้เริ่มต้นฝึกหัดทำงานในฐานะครูประจำชั้นด้วย ในระหว่างการฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาควรจะได้มีส่วนร่วม

ในการวางจุดมุ่งหมายในการศึกษาของเขาเอง การจัดการสอนก็ควรให้มีทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อเปิดโอกาสให้เขาได้ฝึกฝนทักษะและนิสัยตามที่เขาดำเนินทั้งทางด้านพุทธิศึกษาและจริยศึกษา เพื่อให้ได้ผลในการสอนอย่างดีที่สุด

11. การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานนี้จัดอย่างมีระบบ และอาศัยข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการวิจัยเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของหลักสูตร การจัดการฝึกหัดครูควรจัดให้เป็นแบบเปิด และยืดหยุ่นได้โดยให้มีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ

12. การฝึกหัดครูเป็นการเรียนที่ต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของการเป็นครู ดังนั้นจึงควรจัดหลักสูตรของผู้ที่จะออกไปเป็นครู (pre-service training) ให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กับหลักสูตรฝึกหัดครูของครูประจำการ (in-service training)

13. เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการสอนแล้ว การเรียนการสอนควรเริ่มจากสอนให้นิสิตนักศึกษามีความสามารถในการเฉพาะอย่าง ในขั้นต่อไปจึงสอนให้สามารถวิเคราะห์และเลือกการสอนชนิดต่าง ๆ มาใช้ในการสอนให้ถูกต้อง ให้รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการสอน

ก. การจัดการสอนในการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน

สัมพันธ์ ญูฑร ๗ อุตฺฐยา (2522: 20) ได้กล่าวถึงการจัดการสอนในการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานซึ่งแตกต่างไปจากการจัดการฝึกหัดครูทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. การจัดการสอนนั้น จัดเพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้บรรลุถึงสมรรถภาพในการเป็นครูตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นการสอนจึงจัดขึ้นเพื่อให้สนองความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และวิธีเรียนของผู้เรียนแต่ละบุคคล

2. อาจารย์ผู้สอนจะต้องทำการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และช่วยแนะให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสเลือกและจัดการเรียนของตนเอง

3. ในการสอนจะต้องนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการสอนและหลักสูตร

4. การสอนไม่จำเป็นต้องจัดเป็นรายวิชา (course) อาจจัดเป็นหน่วยการสอน (instructional modules) เพื่อสอนทักษะในการสอนอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้บรรลุถึงสมรรถภาพในการเป็นครูเฉพาะอย่าง

5. จัดการสอนให้มีทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ตัวอย่างเช่น นิสิตคนหนึ่งอาจเรียนการตั้งคำถามได้ดีจากการสอน

แบบจุลภาค (micro-teaching) อีกคนหนึ่งอาจเรียนได้ก็จากการเรียนด้วยตนเองโดย การสอนแบบกำหนดการ (programmed instruction) แต่อีกคนหนึ่งอาจจะเรียนได้ก็โดย การสอนจริง ๆ ในห้องเรียน ดังนั้นการสอนจึงควรถูกจัดให้มีการเลือกหลาย ๆ ทางเพื่อให้มีสិ ษณ์ักศึกษาได้เลือกตามความถนัดของตน

6. จัดให้สិษณ์ักศึกษาได้ใช้ระยะเวลาการเรียนเรียนตามความสามารถของตน เอง (self pacing) ไม่จำเป็นต้องใช้เวลาเท่ากัน

7. การสอนควรรใช้เทคนิควิทยาในการสอนใหม่ ๆ ประกอบการสอน เช่น ใช้ การสอนแบบจุลภาค (micro-teaching) การสอนแบบเลียนแบบ (simulation) การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ การสอนแบบกำหนดการ (programmed instruction) การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน (interaction analysis) การเรียนด้วย ตนเอง (independent study) การฝึกมนุษยสัมพันธ์ (human relations training)

ง. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีหรือมีสมรรถภาพ

ก่อ สวัสดิพิพาศิษณ์ (2519 : 1-11) กล่าวว่า ครูจะต้องปฏิบัติหน้าที่หลักของตน ให้สมบูรณ์จึงจะได้ชื่อว่าเป็นครูที่ดี หน้าที่หลักที่ครูจะต้องปฏิบัติอาจแบ่งได้เป็น 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ในการสอน การเป็นครูที่สมบูรณ์จะต้องสอนนักเรียน ครูที่มีผลงานดี เค้นได้แก่ครูที่สอนเก่ง เลือกใช้วิธีสอนได้ถูกต้อง จัดบทเรียนได้เหมาะสมกับเด็ก ใช้อุปกรณ์ การสอนได้ผลดี และเร้าให้เด็กเกิดความสนใจได้มาก

2. หน้าที่ในการปกครองนักเรียน ครูที่สอนได้ผลต้องเป็นครูที่เข้าใจธรรมชาติ ของเด็กและปกครองเด็กที่ตนสอนได้

3. หน้าที่ในการบริหารการศึกษา ครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา เช่น รับผิดชอบงานธุรการในชั้นเรียน การควบคุมเวลาเรียนของนักเรียน การเบิกจ่ายวัสดุในการ สอน เป็นต้น ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติให้สมบูรณ์

4. หน้าที่ในการประสานงาน ครูจะต้องประสานงานกับครูในโรงเรียนเดียวกัน ให้ดี และจะต้องประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนด้วย

และท่านยังกล่าวต่อไปอีกด้วยว่า นอกจากหน้าที่หลัก 4 ประการที่ครูจะต้อง ปฏิบัติแล้ว ครูยังจะต้องแสดงบทบาทให้ถูกต้องตามที่สังคมมุ่งหวัง บทบาทที่ครูควรแสดงได้แก่

1. บทบาทของผู้รู้และผู้ชำนาญ อย่างน้อยที่สุดครูจะต้องมีความรู้ในวิชาที่ตนสอน

เป็นอย่างดี ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ไม่หยุดหย่อน

2. บทบาทของผู้มีความประพฤติดี ครูจะต้องประพฤติให้เป็นแบบอย่างแก่เด็ก และเยาวชนได้ ครูจะต้องพยายามทำตนให้เป็นคนที่อยู่ตลอดเวลา

3. บทบาทของผู้มีน้ำใจอันดี คนที่จะประกอบอาชีพครูได้ผลต้องเป็นคนที่รักเด็ก มีความปรารถนาดีต่อเด็ก พร้อมทั้งจะให้อภัยและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเด็ก

สาโรช บัวศรี (2513: 42-48) กล่าวว่า วิชาชีพครูอยู่ในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ที่จะเป็นครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะ ในแนวทางต่อไปนี้

1. วิชาสามัญทั่วไป
2. วิชาสามัญ เอก โท เฉพาะตัว
3. วิชาการศึกษา
4. สมรรถภาพในการเป็นครู

ท่านกล่าวเน้นว่าโดยเฉพาะ "สมรรถภาพในการเป็นครู" นั้น ผู้เรียนจะต้องสร้างตัวเองใหม่มีความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก) สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดีโดยรู้จัก

- 1) ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
- 2) ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก
- 3) ทำบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้
- 4) วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
- 5) ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
- 6) ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เพื่อวัดผลการเรียนและเพื่อวิเคราะห์แก้ไข
- 7) ปกครองชั้นและบริหารงานชนิดต่าง ๆ ของชั้นได้อย่างเรียบร้อยและ

ราบรื่น

ข) สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

1) หลักการที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่าง ๆ ไว้ประจำตัวได้แล้วก็จะปกครองตัวเองได้

- 2) ใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำ

- 3) สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง
- 4) ใช้ผลของการวิจัยและผลของการทดสอบต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์

ในการอบรม

- ก) สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
  - 1) ร่วมในการวางแผนจัดทำ "กิจกรรมในหลักสูตร" หรือ "กิจกรรมร่วมหลักสูตร" ชนิดต่าง ๆ
    - 2) รับหน้าที่และภาระในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นตามแผน
    - 3) รักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน
  - จ) สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชน โดยรู้จัก
    - 1) ช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้น
    - 2) ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียนในทางที่เหมาะสม
    - 3) หาคความร่วมมือและช่วยเหลือจากบิดามารดา ผู้ปกครอง
    - 4) หาบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนที่เป็นประโยชน์ในการสอน
    - 5) ร่วมมือกับทางราชการปรับปรุงชุมชน
  - ฉ) สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก
    - 1) เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคม องค์กร หรือสถาบันในทางการศึกษา
    - 2) ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้ที่เป็นครู และช่วยเหลือส่งเสริมเพื่อนครู
    - 3) ส่งเสริมแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และช่วยดูแลแนะนำควบคุมผู้ที่มาเป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน

คุรุสภา (กฤษฎีกา ส.ร. 2521: 266) ใ้ค้ออก "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2506" และ "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506" ดังต่อไปนี้

วินัยตามระเบียบประเพณีของครู มีดังนี้

1. ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของสถานศึกษา

3. ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระต้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

4. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้

5. ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์เที่ยงธรรม

6. ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์และชื่อเสียงของครู เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพเครื่องคองของเมฆาจนไม่สามารถครองสติได้ มีหนี้สินรุงรัง หมกมุ่นในการพนัน ประพฤติผิดในทางประเวณี คอบุคคลหรือกลุ่มรสนของผู้อื่น กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอื่นใดอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน

7. ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่คุ้มหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

8. ครูต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา

9. ครูต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน

10. ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

จรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีครู มีดังนี้

1. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน

2. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู

3. ครูควรรีไฝ่ใจศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ

4. ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

5. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด

6. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง

7. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู

8. ครูควรรู้จักมัธยัสถ์และพยายามสร้างฐานะของตนเอง

ฅ) ครูควรรีบกมันในศาสนาที่คนนับถือ และไม่ลอบหลู่ศาสนาอื่น

ฆ) ครูควรบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518: 141-144) กล่าวว่า ครูคือผู้มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน และเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เช่นเดียวกับที่วิญญูชนจะพึงมี ครูควรมีลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ต่อไปนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะ หรือพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาอันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่ศักยภาพ ฐานะยากับมันชีพดีด้อดอม ไม่เหมแนแควความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอกผู้แสดงนำเสียทุกกรณีในการเรียนมาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและผู้แนะให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษาค้นคว้า และเลือกทางของตนเองได้โดยไม่มีการบังคับให้เชื่อตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล
6. ฝึคนักเรียนใหม่มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย
7. สนใจศึกษารวมชาติและความแตกต่างในตัวละครแต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ ให้ความรักความสนใจเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมและความไว้วางใจจากศิษย์ เป็นการขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างไ้ผล
8. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นแกนหลักไว้ในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงใหลในวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ
10. มีความรู้และความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงว่าสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม
11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสอันเหมาะสม
12. รักความยุติธรรม และกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมก้าวหน้า และติดตามกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมตามครรลองของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และคามสิทธิแห่งกฎหมาย
13. หาโอกาสเข้ามีส่วนร่วมโดยเต็มใจในกิจกรรมค่านต่าง ๆ ของท้องถิ่น อดุทิศตนเป็นที่ปรึกษาหรือช่วยแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยเฉพาะในชนบทเพื่อสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น

การวิเคราะห์หลักสูตร

ก. ความหมายของหลักสูตร

การ์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good 1973: 149) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 นัย กล่าวคือ หลักสูตรคือเนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา หลักสูตรคือโครงการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียน และหลักสูตรคือกลุ่มของวิชาหรือประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับนักเรียนภายใต้การแนะนำและการควบคุมของโรงเรียน

นอกจากความหมายที่ การ์เตอร์ วี กู๊ด ให้อไว้แล้ว ก็ยังมีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ต่าง ๆ กัน ได้แก่ หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ทั้งประสบการณ์ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทักษะที่สำคัญแก่ชีวิต (กรมวิชาการ 2521: 41) หลักสูตรคือประสบการณ์หรือกิจกรรมซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ทางการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งภายในสถานศึกษาและสังคมบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Prachum Chomchai, ed. 1974: 2) หลักสูตรคือลำดับของประสบการณ์ที่มีคุณค่าซึ่งจัดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่ออบรมฝึกฝนนักเรียนทางด้านความคิดและความ

ประพฤติ (Smith, Stanley and Shores 1957: 3) หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมด
 ที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับในโปรแกรมทางการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าประสงค์กว้างและจุดประสงค์เฉพาะ
 (Hass, ed. 1978: 4-6) หลักสูตรคือแผนงานในการจัดโอกาสแห่งการเรียนรู้ให้แก่กลุ่ม
 ผู้เรียนที่โรงเรียนหรือสถาบันต้องรับผิดชอบ เพื่อการบรรลุเป้าประสงค์กว้าง ๆ และจุดประสงค์
 เฉพาะที่วางไว้ (Saylor and Alexander 1974: 6) หลักสูตรคือข้อกำหนดที่ว่าด้วย
 จุดหมาย แนวทาง วิธีการและเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียน
 มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา (กรมวิชาการ
 2521 ข: 1) หลักสูตรหมายถึงโครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนใหม่มีความรู้ความสามารถ
 และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ (สุมิตร คุณานุกร 2523: 2)

จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้แตกต่างกัน ในทัศนะของผู้วิจัยนั้น
 เพื่อให้สอดคล้องกับการวิจัยจึงขอสรุปว่า หลักสูตรหมายถึงโครงการในการจัดมวลประสบการณ์
 เพื่อพัฒนาผู้เรียนใหม่สมรรถภาพในด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์
 ของหลักสูตร

ข. องค์ประกอบของหลักสูตร

ฮิลดา ทาบ (Hilda Taba 1964: 10) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนา
 หลักสูตรให้ความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบมาอย่างไร จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอย่างน้อยที่สุด
 4 ส่วนน้อยอยู่เสมอ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนเวลาสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

ส่วนสุมิตร คุณานุกร (2523: 9) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ในหนังสือ
 หลักสูตรและการสอน ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความมุ่งหมาย (objective)
2. เนื้อหา (content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation)
4. การประเมินผล (evaluation)

ดังนั้นหากเราจะพิจารณาหลักสูตรในแง่ของตัวเอกสารซึ่งหมายถึงแผนหรือโครงการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียน จะมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ความมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร

ความมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันจะเป็นแนวทางในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน จึงมีความจำเป็นต้องเขียนความมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นคนที่เช่นไร มีคุณสมบัติอย่างไร ในการกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาหรือมีข้อมูลด้านต่าง ๆ มาประกอบการตั้งความมุ่งหมาย เพื่อจะได้ความมุ่งหมายที่ถูกต้องชัดเจน สุ่มิตร กุญานุกร (2523: 10-15) กล่าวว่า การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นจะต้องพิจารณาถึงข้อมูลในต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทางปรัชญา ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการในแต่ละสาขาวิชา ข้อมูลที่ได้จากจิตวิทยาการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพสังคม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการทางเทคโนโลยี เมื่อได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้ว จึงนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ

2. เนื้อหา

สุ่มิตร กุญานุกร (2523: 76) กล่าวถึงความหมายของเนื้อหาวิชา (content) ว่าหลายคนมักคิดว่า หมายถึงเนื้อหาสาระหรือความรู้เท่านั้น ตามความหมายที่สมบูรณ์คำว่าเนื้อหาวิชายังรวมถึงประสบการณ์ของการเรียนรู้ด้วย (learning experiences) กรมวิชากร (2522: 5) ได้ให้ความหมายของเนื้อหาว่า เนื้อหาของรายวิชา คือ ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งกำหนดไว้สำหรับรายวิชานั้น ๆ อันจะช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางไว้แล้ว จากความหมายของเนื้อหาวิชาที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า เนื้อหาหมายถึงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุความมุ่งหมายของหลักสูตร

ในการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรนั้น มีเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนการจัดลำดับ ทั้งจะกล่าวต่อไป

ก) เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา

ทาบ (Hilda Taba 1962: 267-289) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาไว้ดังนี้

- 1) เชื่อถือได้และเป็นแก่นสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา
- 2) สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
- 3) มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึกซึ้ง
- 4) สามารถสนองความมุ่งหมายได้หลายประการ
- 5) สอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
- 6) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

ข) เกณฑ์ในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

สูมิตร์ กุณานุกร (2523: 97-98) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 1) ประสบการณ์ที่เลือกมาควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน
- 2) ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เลือกมาควรก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียน
- 3) กิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนควรอยู่ในขอบเขตความสามารถของผู้เรียนที่จะปฏิบัติได้
- 4) กิจกรรมที่เลือกมาควรส่งเสริมจุดมุ่งหมายในการสอนหลาย ๆ ด้าน
- 5) ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เลือกมาควรสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ค) วิธีเลือกเนื้อหา

วิธีการที่จะเลือกเนื้อหา มาบรรจุในหลักสูตรนั้น สมิท, สเตนเลย์ และ ชอร์ (Smith, Stanley, and Shores 1957: 298-312) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้คือ

- 1) วิธีใช้ความคิดเห็นตัดสิน (judgemental procedure) วิธีนี้ใช้ความคิดเห็นของผู้มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร บุคคลเหล่านี้จะมาร่วมกันอภิปราย ใช้ความรู้ ความคิดเห็นของตนเองเป็นเกณฑ์ในการที่จะตัดสินว่าเนื้อหาสาระใดควรหรือไม่ควรนำมาบรรจุลงในหลักสูตร
- 2) วิธีใช้การทดลอง (experimental procedure) เพื่อที่จะ

ทดสอบว่า เนื้อหาวิชาสนองความต้องการตรงตามหลักเกณฑ์ของการเลือกเนื้อหาที่กำหนดไว้ หรือเปล่า ส่วนมากแล้วผู้พัฒนาหลักสูตรมักใช้วิธีนี้เมื่อต้องการบรรจุเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

3) วิธีใช้การวิเคราะห์ (analytical procedure) วิธีนี้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปมากที่สุด ขบวนการย่อย ๆ ของวิธีนี้ก็คือ การวิเคราะห์กิจกรรมและสิ่งต่าง ๆ ที่คนเรากระทำกันเพื่อจะให้ได้มาซึ่งเนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้ สิ่งที่น่าวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหาวิชาได้แก่ กิจกรรม งาน ความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ทั่วไป

4) วิธีใช้ความคิดเห็นส่วนรวม (consensual procedure) วิธีนี้มุ่งที่จะหาทางรวบรวมความคิดเห็นของคนจากหลาย ๆ อาชีพ หลายสาขาวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตร

ง) การจัดลำดับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์

เมื่อเลือกเนื้อหาและประสบการณ์โดยคำนึงถึงเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดลำดับเนื้อหาและประสบการณ์ด้วย นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีถ้าครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหาอย่างมีระบบเรียงตามลำดับขั้นตอน ไม่สับสนวกไปเวียนมา

สุมิตร ฤพานุกร (2523: 102-105) ได้เสนอแนะลำดับการจัดเนื้อหาที่นิยมใช้กันดังนี้

- 1) การจัดเนื้อหาตามลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก
(simple to complex)
- 2) การจัดตามลำดับความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง (prerequisite learning)
- 3) การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (the whole to the part)
- 4) การจัดตามลำดับของกาลเวลา (chronological sequence)

นอกจากการจัดลำดับ 4 ประการที่กล่าวมานี้ ยังมีการจัดลำดับเนื้อหาแนวอื่นอีก เช่น การจัดลำดับจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว (concentric cycles) การจัดลำดับเนื้อหาวิชาแบบ spiral ที่มุ่งขยายความรู้ทางด้านพุทธิพิสัย โดยเริ่มจากขอบเขตที่แคบ และเนื้อหาที่มีลักษณะง่าย ไม่เป็นนามธรรม แล้วย่อย ๆ ขยายขอบเขตของความรู้ ความเข้าใจ และความถึกรวบรวมยกขึ้นไปในแนวตั้งเรื่อง ๆ ตามความเหมาะสมกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้ของนักเรียน

ธำรง บัวศรี (2504: 36-39) ได้เสนอองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการจัด
ลำดับเนื้อหาวิชาที่ควรคำนึง คือวุฒิภาวะ (maturation) ประสบการณ์เดิม (experiential
background) อายุสมอง (mental age) ความสนใจ (interest) ประโยชน์
(usefulness) และความยาก (difficulty) นอกจากนี้ธำรง บัวศรี (2504: 34-41)
ยังได้เสนอหลักเกณฑ์ในการกำหนดลำดับชั้นเนื้อหาวิชาดังนี้

- 1) จัดโดยยึดพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยเป็นหลัก เพราะผู้เรียน
ในแต่ละระดับมีพัฒนาการต่างกัน ไม่เหมือนกัน
- 2) จัดโดยยึดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก โดยเรียงเนื้อหาวิชาตามลำดับจาก
ง่ายไปหายากตามความจำเป็นก่อนหลัง และตามประสบการณ์เดิมของนักเรียน
- 3) จัดตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการ
เปลี่ยนแปลงเนื้อหาบางวิชาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายใหม่

การนำเอาเกณฑ์ในการเลือก วิธีเลือก และการจัดลำดับ เนื้อหาและ
ประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ อาจประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการ
ของหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปปฏิบัติให้เกิดผล (กรมวิชาการ 2517: 11-12) บุคคลที่มีบทบาทสำคัญ
ในการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือครูผู้สอน กล่าวคือ ถ้าครูได้ศึกษาหลักสูตรอันใดแก่ การทำความเข้าใจ
ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล
ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วศึกษาประมวลการสอน แผนการสอน จัดทำโครงการสอน กำหนดการ
สอน บันทึกการสอน เตรียมสื่อการสอนต่าง ๆ เป็นอย่างดี จึงจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้เกิด
สัมฤทธิ์ผลได้ สุมิตร กุณานุกร (2523: 130) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามี
3 ประเภท คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
ให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และการสอนของครู

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและการกำหนด
รายละเอียดของหลักสูตรออกมาในรูปของกำหนดการสอน แผนการสอน จนกระทั่งถึงบันทึกการสอน
ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายความมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมให้เป็น
รูปธรรม หลังจากนั้นครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

เพื่อจะทำให้สิ่งที่เราใฝ่ฝันหมายไว้ในลักษณะรูปธรรมนั้น เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูจะต้องคำนึงถึง เพราะการนำหลักสูตรไปปฏิบัติที่โรงเรียน จึงจำเป็นต้องสำรวจ ปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารและครูต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน แผนการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

การสอนของครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษา การสอนคือ ความพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้เกิดเกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตาม ความมุ่งหมายของหลักสูตร ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับ เด็ก. คำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เป็นต้น เหล่านี้ เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลหรือความล้มเหลวของหลักสูตรทั้งสิ้น

4. การประเมินผล

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะเป็นการหาคำตอบว่าหลักสูตร สัมฤทธิ์ผลตามที่ใฝ่ฝันความมุ่งหมายไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีอะไรเป็นสาเหตุของความสำเร็จ และความล้มเหลว ผู้ประเมินผลหลักสูตรจึงต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับทั้งในด้านหลักสูตรและวิธีการ ประเมินผล การประเมินผลหลักสูตรตามแนวใหม่เน้นการประเมินทั้งกระบวนการศึกษา มิใช่แค่ เพียงผลการเรียนอย่างเดียว การประเมินผลที่ดีควรมีโครงการประเมินผลที่แน่นอน ดังนั้น การประเมินผลเพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้นจึงมีขอบเขตรวมถึงการวิเคราะห์ตัวหลักสูตร การวิเคราะห์กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน และการวิเคราะห์ โครงการประเมินผล

ก. ความหมายของการวิเคราะห์หลักสูตร

การวิเคราะห์หลักสูตร หมายถึงการจำแนกอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบข้อมูล ข้อสันนิษฐาน ในที่นี้จะมุ่งที่การวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร

ง. วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์หลักสูตร

แกวตา คณะวารรณ (2523: 1) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การวิเคราะห์หลักสูตร เป็นวิธีหนึ่งของการประเมินคุณภาพของหลักสูตร เป็นการประเมินที่ใช้เกณฑ์ 2 เกณฑ์ เป็นส่วนใหญ่ คือความสมเหตุสมผลของสมมุติฐานที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรนั้น ๆ และเกณฑ์ความสอดคล้องของ องค์ประกอบทั้งสี่ของหลักสูตร

ส่วนทิศนา แคมมณี (ทิศนา แคมมณี, ในสูมิตร คุณานุกร, บรรณาธิการ 2520: 277) ได้ให้ความเห็นว่า การประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันอยู่ 3 ประการสำคัญ ๆ คือ เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตรนั้นโดยถือว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นสามารถสนองตาม วัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ เพื่อตัดสินว่าการวางเค้าโครงและระบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ และเพื่อวัดว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

จ. วิธีวิเคราะห์หลักสูตร

ในการวิเคราะห์หรือประเมินผลหลักสูตรนั้นมีวิธีการหลายวิธี จากรายงานการประชุมทางวิชาการ เกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษาในประเทศไทยภาคพื้นเอเชีย (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก 2512: 4-5) ได้สรุประเบียบวิธีการประเมินผล หลักสูตรไว้เป็น 3 วิธี ดังนี้คือ

1. พิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร และดูความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้น เป็นโครงสร้างนั้น
2. ศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียน เป็นต้น
3. ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร หมายถึงการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการข้อแรก คือ พิจารณาโครงสร้างของ หลักสูตร และดูความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างนั้น ในการวิเคราะห์ ตัวหลักสูตร สูมิตร คุณานุกร (2523: 198) กล่าวว่า หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในการ พัฒนาหลักสูตรทั้งสองชั้น คือ การกำหนดความมุ่งหมาย และการเลือกและจัดเนื้อหาวิชาพร้อมด้วย

ประสบการณ์ประกอบการเรียนรู้ จะช่วยเป็นแนวในการตั้งสมมุติฐานและคำถามต่าง ๆ ที่ผู้วิเคราะห์
 หลักสูตรจะนำไปหาคำตอบเพื่อให้ทราบว่า การพัฒนาหลักสูตรทั้งสองขั้นตอนดังกล่าวดำเนินไปอย่าง
 ถูกวิธีหรือไม่ ส่วนแควตา คณะวรรณ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของ
 หลักสูตรว่า องค์ประกอบของหลักสูตรสัมพันธ์กันโดยเริ่มต้นที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งเป็นจุดสำคัญ
 เพราะเป็นจุดยืนเริ่มต้นขององค์ประกอบต่อ ๆ ไป ในการพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำถาม
 ที่น่าพิจารณาคือ จุดมุ่งหมายทั่วไปครอบคลุมปรัชญาการศึกษาหรือไม่ จุดมุ่งหมายทั่วไปครอบคลุม
 ความมุ่งหมายหลายด้านหรือไม่ วัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละวิชาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่
 วัตถุประสงค์เฉพาะไม่คลุมเครือ ชัดเจนพอหรือไม่ วัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละวิชาสามารถระบุ
 เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการสอนได้หรือไม่ วัตถุประสงค์เฉพาะแต่ละวิชากำหนดแนวทาง
 ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้หรือไม่ เมื่อวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดมุ่งหมายและ
 วัตถุประสงค์แล้ว ต่อไปก็ใช้เป็นหลักในการพิจารณาความสอดคล้องต่อเนื่องระหว่างวัตถุประสงค์
 กับเนื้อหาวิชา วิธีการสอน วิธีการประเมินผล หลักสูตรที่ดีมีคุณภาพจะมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน

เซย์เลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1966, อ้างถึงใน
 แควตา คณะวรรณ 2523: 1-3) ได้ทำรายงานที่จะวิเคราะห์หลักสูตรเป็นส่วน ๆ ไว้อย่าง
 พอสมควร ดังนี้

1. หลักสูตรที่ดีต้องผ่านการวางแผนและการประเมินผลอย่างมีระบบเป็นเรื่อง
 เป็นราว
  - ก) มีหน่วยงานหรือองค์การรับผิดชอบการวางแผนและการประเมินผล
  - ข) ขั้นตอนของการวางแผนและประเมินผลมีเหตุผลและทำไปตามลำดับขั้น
- ทุกที่ที่ควร
  - ค) ในการวางแผนและการประเมินผลให้นำข้อคิดเห็นและสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้อง
 มาพิจารณาอย่างรอบคอบ
2. หลักสูตรที่ดีต้องสะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายที่ดีของโรงเรียนชัดเจน
  - ก) วัตถุประสงค์ที่กำหนดสะท้อนถึงเป้าหมายของการศึกษา
  - ข) ขอบข่ายของหลักสูตรครอบคลุมวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
  - ค) สาระความรู้และประสบการณ์ที่จัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์
  - ง) สาระความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในแต่ละปี และในแต่ละ

3. หลักสูตรที่ดีมีความสัมพันธ์กันระหว่างเป้าหมายต่าง ๆ ของโรงเรียน
- ก) ให้ความสำคัญสำคัญของแต่ละเป้าหมาย
  - ข) การจัดสาระความรู้และประสบการณ์ในวิชาสำคัญ จัดกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดชุมนุมตามความสนใจ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการวางแผนที่ดีที่คำนึงถึงเป้าหมายหลาย ๆ ด้าน
  - ค) จัดบริการแนะแนวที่จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนเสริมตามความถนัด ความสนใจ นอกเหนือไปจากสิ่งที่ต้องเรียนเพราะเป็นความรู้พื้นฐาน
  - ง) การจัดการการสอน การจัดบริการด้านต่าง ๆ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ล้วนส่งเสริมการเรียนการสอน
  - จ) จัดตารางสอนและกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องตามความสำคัญของแต่ละวิชาและทั้งโปรแกรม
4. หลักสูตรที่ดีสร้างเสริมความต่อเนื่องของประสบการณ์
- ก) การเลื่อนชั้นสูงหรือแม่แต่การย้ายโรงเรียนมีระบบที่ราบรื่นไม่สร้างความกังวล ความตระหนักให้กับนักเรียน
  - ข) หลักสูตรที่มีการต่อเนื่องกันในด้านความลึกด้วย ถ้าหลักสูตรนั้นใช้เวลาเรียน 2-3 ปี
  - ค) การฝึกหัดในชั้นเรียนเหมาะสมกับวุฒิภาวะและปัญหาของนักเรียน
  - ง) จัดโอกาสให้นักเรียนมีกิจกรรมที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
5. หลักสูตรที่ดีจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับให้เข้ากับสภาพการณ์เฉพาะและนักเรียนได้
- ก) จัดคู่มือแนะนำให้ครูทำแผนการสอนให้เหมาะกับนักเรียนและสภาพการณ์
  - ข) ใช้วิธีสอนที่ร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย หลายวิชา เพื่อใช้อุปกรณ์และกำลังครูให้เป็นประโยชน์สูงสุด
  - ค) ตารางสอนและจำนวนชั่วโมงเปลี่ยนแปลงได้
  - ง) ในโรงเรียนที่มีนักเรียนอายุมากพอสมควร น่าจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอนบ้าง
6. หลักสูตรที่ดี คือหลักสูตรที่ใช้แหล่งวิทยากรให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

- ก) ประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมาย ความหมาย และความสำเ็จของประสบการณ์แต่ละอัน
- ข) แหล่งวิทยาการ เช่น ห้องสมุด วิกิ สถานีออนามัย ฯลฯ ถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม
- ค) เลือกแหล่งวิทยาการให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน
- ง) มีการจัดสรรอย่างดี เหมาะสม ที่กิจกรรมบางส่วนนักเรียนจะเป็นผู้จัดเองตามลำพัง และบางส่วนเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน
7. หลักสูตรที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาไปเต็มความสามารถ
- ก) โปรแกรมการเรียนรู้ที่จัดไว้มีหลายรายหลายแขนงที่จะสนองตอบความสนใจ ความถนัดที่ต่าง ๆ กันเองของนักเรียนได้พอสมควร
- ข) ใช้วิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าเรียนเอง เช่น การค้นคว้าอิสระ การทำรายงานตามหัวเรื่องที่ตนสนใจ
- ค) ส่งเสริมการประเมินผลตนเอง และการสร้างแรงจูงใจภายใน
- ง) ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนา ไม่ใช่บังคับให้ต้องอยู่ในกรอบของโรงเรียน
- จ) มีการศึกษาคิดตามศิษย์เก่า เพื่อจะช่วยเหลือบริการศิษย์เก่าและเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ฉ. แบบในการวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตร

นักพัฒนาหลักสูตรได้เสนอแบบและเทคนิคในการวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรไว้ต่าง ๆ กัน เช่น แบบการประเมินผลหลักสูตรโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (curriculum evaluation checklist) เทคนิคการวัดแบบปุยแซนส์ (The Puissance analysis technique) รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของสเตค (The Stake congruence contingency model) รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของ Phi Delta Kappa (The Phi delta kappa committee model) รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของโพรวัส (Provus' discrepancy evaluation model) รูปแบบการวิเคราะห์หลักสูตรของ คอริสที่ กาว (Intrinsic analysis model of curriculum materials)

สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบการประเมินผลหลักสูตรโดยใช้มาตราส่วน
ประมาณค่า (rating scale) เป็นหลัก โดยอาศัยแนวคิดการประเมินผลหลักสูตรโดยใช้แบบ
ตรวจสอบรายการ (curriculum evaluation check list) ของทิสนา แคมมณี ประกอบกับ
แนวคิดในทฤษฎีหลักสูตร

ทิสนา แคมมณี (ทิสนา แคมมณี, ในสูมิตร์ คุณานุกร, บรรณาธิการ 2520:
280) ได้เสนอแบบประเมินผลหลักสูตร โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (curriculum evaluation
check list) เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประเมินผลหลักสูตรได้ประเมินผลตรงตาม
หลักเกณฑ์ และแนวคิดที่ผู้สร้างหลักสูตรได้สร้างขึ้น แบบตัวอย่างนี้มีลักษณะเป็น check list
ดังแสดงในแผนภูมิข้างล่างนี้

หัวข้อที่จะประเมินผล	มี	ไม่มี	ชัดเจน	ไม่ชัดเจน	หมายเหตุ
ก. การตั้งจุดมุ่งหมาย					
- มีจุดมุ่งหมายทั่วไป					
- มีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่สอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายทั่วไป					
- มีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่เขียน ในเชิงพฤติกรรม ฯลฯ					
ข. การจัดกิจกรรมการสอน					
-					
-					
-					
-					
ฯลฯ					

ในช่องหัวข้อที่จะประเมินผล ผู้ประเมินผลหลักสูตรจะใส่หัวข้อต่าง ๆ ที่ต้องการจะ
ประเมินพร้อมทั้งคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการประเมินนั้นด้วย คุณสมบัตินี้ก็คือเกณฑ์ที่ผู้สร้างหลักสูตร

ได้ตั้งขึ้นไว้เป็นแนวในการสร้างหลักสูตรนั่นเอง ผู้ประเมินผลจะนำเกณฑ์เหล่านั้นมาตรวจสอบกับหลักสูตรที่ได้สร้างเสร็จแล้วว่า หลักสูตรดังกล่าวมีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยเช็กลงในช่องว่าง มีหรือไม่มี ถ้ามี ก็ให้เช็คต่อไปว่า ชัดเจนหรือไม่ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดก็ให้ใส่ไว้ในช่องหมายเหตุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ดังนี้

มักพนา ปิยะมาคา (2511: 96-100) ได้สำรวจลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร ธนบุรี พบว่า มีลักษณะสำคัญ 9 ประการ คือ ส่งเสริมให้กำลังใจของชมเชยนักเรียน เมตตาครูณา การสอนดี ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย มีความยุติธรรม ชื่อตรง ให้ความอุปการะนักเรียน บุคลิกภาพดี มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน ซึ่งลักษณะทั้ง 9 ประการ เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

ลำดับ 1 การสอนดี มีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย

ลำดับ 2 เมตตาครูณา ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ยุติธรรม ชื่อตรง ให้ความอุปการะนักเรียน มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน

ลำดับ 3 ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน บุคลิกภาพดี

พรณี หมิ่นรักษ์ (2512: 40-41) ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู โดยผู้วิจัยได้ยึดถือเกณฑ์ที่ได้จากการสัมมนาเพื่อหาเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพของครูของสมาคมการศึกษา 3 สมาคม คือ Department of Classroom Teachers of National Education Association, The National School Boards Association The American Association of School Administration

1. ประสบการณ์ของครู (formative experience) ประกอบด้วย การฝึกอบรม (training) สังคมประกฤติ (socialization) และตำแหน่งที่ไ้รับ (ascribed positions)

2. คุณสมบัติของครู (teacher properties) ประกอบด้วย ทักษะ (skills) เหตุจูงใจ (motives) นิสัย (habits) และความรู้ (knowledge)
3. พฤติกรรมของครู (teacher behaviors) ประกอบด้วย บุคลิกลักษณะ (traits) และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม (response to environment)
4. ผลการสอนในปัจจุบัน (immediate effects)
5. ผลงานระยะยาว (long-term consequences) ประกอบด้วย ความสำเร็จหรือการปรับตัวของนักเรียน (achievement or adjustment of pupils) แนวคิดใหม่ทางการศึกษา (new idea in education) และการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพครู (aggrandizement of the profession)

แบบสำรวจที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นข้อความให้ผู้ตอบเลือกตอบ "ใช่" เมื่อคุณลักษณะของข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับคน หรือตอบ "ไม่ใช่" เมื่อคุณลักษณะของข้อความนั้นไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับคน ผู้วิจัย ได้เขียนแบบสำรวจขึ้นจำนวน 74 ข้อ นำไปทดลองหาความตรง (validity) ความเที่ยง (reliability) และอำนาจจำแนก โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ได้แบบสำรวจประกอบด้วย ข้อกระทง (item) ที่ใช้ได้จำนวน 34 ข้อ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะของครูตามเกณฑ์ทั้งห้าที่ใช้เป็นหลักในการสร้าง หากค่าความเที่ยงโดยการทดสอบซ้ำ (test - retest) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ได้ค่าเท่ากับ .645 และหากค่าความเที่ยงภายในด้วยสูตรคูเตอร์ริชาร์ดสันที่ 21 จากการวัดครั้งแรกได้ค่าเท่ากับ .725 และจากการวัดครั้งที่สองได้ค่าเท่ากับ .737 ผู้วิจัยสรุปว่า แบบสำรวจนี้มีความตรง ความเที่ยง และอำนาจจำแนกอย่างเพียงพอ สามารถนำไปใช้วัดประสิทธิภาพครู โดยครูเป็นผู้ประเมินตนเอง (self-evaluation)

กรมการฝึกหัดครู (เจเลียว บุรีภักดิ์ และ คณะ 2518: 192) ได้ทำการวิจัยโดยมุ่งศึกษาคุณลักษณะของครูที่ตีตามความคิดเห็นของกลุ่มบุคคล 6 ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศจำนวน 12 แห่ง ซึ่งผลการวิจัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีความรู้ดี หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ และนำความคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงงาน

2. มีความสามารถในการสอน สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เตรียมการสอนอย่างดี

ตั้งใจสอน และนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน

3. มีคุณธรรม เช่น มีความยุติธรรม เมตตากรุณา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ตรงต่อเวลา รักและเอาใจใส่นักเรียน

4. มีความประพฤติเรียบร้อย วาจาสุภาพ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยและเหมาะสม

5. มีมนุษยสัมพันธ์ดี อารมณ์แจ่มใสไม่บูดบึ้ง สุภาพอ่อนน้อม เข้าใจปัญหาและความต้องการของนักเรียน!

6. มีสุขภาพดี แข็งแรง และละเว้นสิ่งเสพติดให้โทษ

7. ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเข้าใจในกระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย

8. มีศรัทธาในอาชีพครู

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2518: 86-92) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยแบ่งลักษณะของครูออกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านความประพฤติ ความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการสอน การปกครองนักเรียน มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ การทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครูใหญ่ นักการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทั่วไป โดยจำกัดขอบเขตอยู่ในกรุงเทพมหานคร สุ่มกลุ่มตัวอย่างจาก 23 เขต ๆ ละ 3 โรงเรียน จำนวน 756 คน สรุปผลการวิจัยได้ว่า สังคมต้องการให้ครูมีลักษณะดังนี้

1. ด้านความประพฤติ ครูไม่ควรประพฤติปฏิบัติตนเหมือนคนในอาชีพอื่น ครูจะต้องประพฤติตนเยี่ยงสมาชิกที่ดีในสังคมอย่างเสมอต้นเสมอปลายเพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตลอดเวลา

2. ด้านความรู้ทางวิชาการ ครูจะต้องมีความรู้กว้างขวางนอกเหนือจากวิชาที่ตนสอน และหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนั้นครูยังจะต้องมีความรู้ทางวิชาชีพครูด้วย

3. ด้านความสามารถในการสอน ครูต้องมีทักษะในการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอยู่เสมอ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งใจสอนและมีน้ำใจในการช่วยงานของโรงเรียน

4. ด้านการปกครองนักเรียน ครูจะต้องเข้มงวดกวดขันไม่ปล่อยปละละเลยต่อการที่นักเรียนกระทำผิดระเบียบของโรงเรียน อบรมศีลธรรมจรรยาแก่นักเรียน

5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรรีความสนิทสนมกับนักเรียนบ้าง ใจกว้าง รับฟัง

ความคิดเห็นของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาต่าง ๆ กวหาโอกาสพบปะ
ผู้ปกครองนักเรียน และเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

6. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรแต่งกายเรียบร้อย กิริยาสงบเสงี่ยม พูดจาไพเราะ
สุภาพ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ และมีลักษณะผู้นำ

7. ด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ครูไม่ควรทำงานพิเศษหรืองานอดิเรก
ประเภทที่ขัดต่อศีลธรรม คุณธรรมอันดี หรือเกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น ขายสุรา ออกเงินให้กู้
เก็บเงินตามบาร์ การล่าสัตว์ การเป็นนายหน้า ครูควรทำงานพิเศษที่สุจริตไม่ขัดต่อศีลธรรม
และไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น สอนพิเศษ ทำสวน เป็นต้น

ประโยชน์ จันทร์โชติ (2520: 69-78) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกร
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ตามทัศนะของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ คือ ครู ผู้บริหารการศึกษา
นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน แล้วนำคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้นั้นมาสร้างเป็นเครื่องมือใช้ประกอบ
การพิจารณาคัดเลือกครูขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบสำรวจ
คุณลักษณะครู ประเภทคู่เปรียบเทียบจำนวน 84 ข้อ และใช้เครื่องมือนี้ศึกษาว่าบุคคลกลุ่มต่าง ๆ
ให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะครูด้านต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ และเปรียบเทียบทัศนะของครูที่มี
สถานภาพต่างกันในเรื่อง อายุ เพศ วุฒิ ว่ามีทัศนะต่อคุณลักษณะครูต่างกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างคือ
ครู 194 คน ผู้บริหารการศึกษา 50 คน นักเรียน 95 คน และผู้ปกครอง 150 คน ผลจาก
การศึกษาพบว่า บุคคลกลุ่มต่าง ๆ มีทัศนะต่อคุณลักษณะครูด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
เมื่อรวมทัศนะของทุกฝ่ายแล้วได้อันดับความสำคัญของคุณลักษณะครูตามลำดับดังนี้ คือ คุณลักษณะ
ด้านการสอน คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย
คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน คุณลักษณะด้านคุณธรรมศีลธรรม คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์
และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ โดยถึคิน้ำหนักความสำคัญเป็นอัตราส่วน 6 : 5 : 5 : 5 : 4 : 4 : 3
ตามลำดับ และยังพบอีกว่า ครูที่มีความแตกต่างเรื่องเพศ อายุ วุฒิ มีทัศนะต่อคุณลักษณะครู
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมพร ปาละจุม (2520: 37-39) ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครู
ประถมปีที่ 1 ในทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อศึกษาว่า ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง ในจังหวัดร้อยเอ็ดต้องการครูประณปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพ
 ด้านใดบ้าง และเพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพของครูประณปีที่ 1 ที่พึงปรารถนาในทัศนะของครูใหญ่
 ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง ของโรงเรียน
 ประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 600 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูใหญ่และครูที่มีวุฒิต่างกัน
 รวมทั้งครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน ต้องการครูประณปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ
 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง ต้องการครูประณปีที่ 1 ที่มี
 สมรรถภาพด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูใหญ่ และผู้ปกครอง ต้องการครู
 ประณปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพด้านปกครองอบรมนักเรียนสูงกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างครูใหญ่และผู้ปกครองในความต้องการด้านนี้
 ครูใหญ่ต้องการครูประณปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพด้านอื่น ๆ สูงกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .01 แต่ไม่แตกต่างกับผู้ปกครอง และพบว่าผู้ปกครองต้องการครูประณปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพ
 ด้านอื่น ๆ แตกต่างจากครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของครู
 ประณปีที่ 1 ที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุดและน้อยที่สุดนั้น พบว่าสมรรถภาพด้านวิชาการ
 ต้องการมากที่สุด คือ สามารถสอนได้ทุกวิชา ร้อยละ 100 และต้องการน้อยที่สุดคือ วัตถุประสงค์เมื่อ
 สอนจบบทเรียนแล้ว ร้อยละ 98.30 สมรรถภาพด้านปกครองอบรมนักเรียน ต้องการมากที่สุดคือ
 มีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษ ร้อยละ 100 ต้องการน้อยที่สุดคือ ใช้การปกครองแบบ
 แม่ปกครองลูก ร้อยละ 97 สมรรถภาพด้านอื่น ๆ ต้องการมากที่สุดคือ มีเสรีธาในอาชีพครู ร้อยละ
 99 และต้องการน้อยที่สุดคือ มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 81.33

นิคม ช่วยปลัด (2522: 52-53) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินสมรรถภาพของครู
 ในเขตการศึกษา 3 โดยรวบรวมจากความคิดเห็นของครูทรงคุณวุฒิในเขตการศึกษา 3 สรุป
 สมรรถภาพของครูได้ 6ประการ คือ

1. คุณลักษณะทางวิชาการและการสอน ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความรู้ดี ใฝ่หาความรู้และวิธี
 การใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความสามารถและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ใช้เทคนิคการสอนหลาย
 แบบ มีความถนัดในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี

2. คุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับบุคคลทั่วไป เข้าร่วมใน
 กิจกรรมต่าง ๆ หรือช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนอยู่
 ยอมรับความคิดเห็นและการวิจารณ์ของผู้อื่น วางตนได้เหมาะสมเป็นที่เชื่อถือของบุคคลในสังคม

3. มีสัมพันธภาพกับนักเรียน คือ ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง ช่วยเหลือเด็กแก้ปัญหา
รวมกิจกรรมกับนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน

4. คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป เช่น มีความรับผิดชอบสูง ช่วยงานโรงเรียน
ภูมิใจในอาชีพ

5. คุณลักษณะส่วนตัว เช่น มีสัมพันธภาพอันดีในครอบครัว เศรษฐกิจครอบครัวดี
มีสุขภาพทางกายและจิตดี

6. คุณลักษณะพิเศษ ได้แก่ เป็นคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำ ทะเยอทะยาน
ปรับตัวได้ดี เชื่อมั่นในตนเอง ตรงต่อเวลา

พรรณิ เล็กภูมิภานต์ (2522: 69-72) ได้ศึกษาการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่นักศึกษา
ของอาจารย์วิทยาลัยครุภาคเหนือ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการฝึกสมรรถภาพครู
ความคาดหวังการฝึกสมรรถภาพครูและปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ศึกษา
ของอาจารย์วิทยาลัยครุภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างได้แก่อาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยครู 8 แห่ง คือ
วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครู
พิบูลสงครามพิษณุโลก วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร และวิทยาลัยครูนครสวรรค์
จำนวน 365 คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีและวุฒิสองสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสภาพการ ฝึก
สมรรถภาพครูและความคาดหวังการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีวุฒิต่างกันต่อสภาพการฝึก
สมรรถภาพครูโดยแยกเป็น 5 ด้าน ปรากฏว่าอาจารย์ที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการฝึก
สมรรถภาพครูด้านการเป็นผู้นำแตกต่างกัน ส่วนอีก 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. อาจารย์ที่มีอายุราชการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการฝึกสมรรถภาพครูและ
ความคาดหวังการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ศึกษาไม่ว่าจะพิจารณารวมหรือแยกแต่ละสมรรถภาพ
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ศึกษา ปรากฏ
ว่าอาจารย์ที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน ส่วนอาจารย์ที่มีอายุราชการต่างกันมีความคิดเห็น
ต่างกัน อาจารย์ที่มีอายุราชการน้อยจะมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ศึกษา
มากกว่าอาจารย์ที่มีอายุราชการมาก

๔. การศึกษาการจกัอันตบความสำคัญการฝึกสมรรถภาพครูของอาจารย์ให้แก่ักศึกษา
ปรากฏว่า อาจารย์วิทยาลัยครูให้อันตบความสำคัญของการฝึกสมรรถภาพครูเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ สมรรถภาพครูคานการสอน คานวิชาการ คานมนุษยสัมพันธ์ คานการเป็นผู้นำและคานการแนะแนวและการปกครองชั้นเรียน

คณะวิจัยที่ 2 โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู (2523: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาคานการ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบสำรวจตรวจสอบ โดยกำหนดสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จำนวน 200 ข้อ ใช้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทั้งหมด 831 คน เป็นครูประถมศึกษา 489 คน ผู้บริหารโรงเรียน 220 คน และอาจารย์วิทยาลัยครู 122 คน ผลปรากฏว่าในจำนวน 200 ข้อกระทงนั้นมีพฤติกรรมหรือสมรรถวิสัยที่มีผู้เห็นว่าจำเป็นมากโดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป ประกอบกับมีผู้เห็นขัดแย้งว่าจำเป็นน้อยไม่ถึงร้อยละ 5 จำนวนทั้งสิ้น 141 ข้อกระทง แยกได้ดังนี้)

1. คานชุมชนชนและสิ่งแวดล้อม จำนวน 8 ข้อ จาก 20 ข้อกระทง ได้แก่ สมรรถวิสัยที่จะหักทหายปราศรัยทำความคุ้นเคยกับผูปกครองของนักเรียน การจกันำชุมชนใกล้เคียงโรงเรียนให้ร่วมมือกับโรงเรียน การบอกแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน การบอกแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และวิทยาการของชุมชน การอธิบายสภาพของพืช สัตว์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตลอดจนการเข้าร่วมกับชุมชนในสังคมต่าง ๆ

2. คานหลักสูตร สื่อการเรียน จำนวน 10 ข้อ จาก 14 กระทง ได้แก่ สมรรถวิสัยคานความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร ความเข้าใจคานความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับการสอนการเรียน เช่น ความสัมพันธ์ของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการสอนการเรียนและการประเมินผลการเรียน ตลอดจนการทราบแหล่งและวิธีการให้คานซึ่งหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการสอน ตำรา แบบฝึกหัด หนังสือต่างประเทศ อุปกรณ์ต่าง ๆ

3. คานตัวเด็ก จำนวน 19 ข้อ จาก 26 ข้อกระทง ได้แก่ สมรรถวิสัยคานความรูเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่วัย 5 ขวบ ถึง 13 ขวบ ความเข้าใจคานความต้องการการเรียนรูและการปรับตัวของเด็ก การวัดความเจริญงอกงาม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาคานระดับประถมศึกษา

4. คานโรงเรียน จำนวน 11 ข้อ จาก 20 ข้อกระทง ได้แก่ สมรรถวิสัยเกี่ยวกับการตกแต่งห้องเรียน มุมหนังสือ ให้สะอาดเรียบร้อยสวยงาม การจกัและใช้สถานที่บริเวณโรงเรียน

เป็นแหล่งวิชาการและที่เล่นที่พักผ่อนได้อย่างปลอดภัย จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนการทำงานร่วมกับเพื่อนครูและรับผิดชอบปฏิบัติงานปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นอย่างดี

5. คำนวณจำนวน 29 ข้อ จาก 30 ข้อกระทง ได้แก่ สมรรถวิสัยที่เป็นบุคลิกลักษณะ ที่เกี่ยวกับการแต่งกาย กิริยาท่าทาง การพูดจา การแสดงออกทางอารมณ์ ความกระตือรือร้น ความขยันขันแข็ง ความมานะพยายาม ช่างสังเกต กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญปัญหา อาสางานและ ให้ความร่วมมือ มีความสุจริตยุติธรรม ศรัทธาเสียสละต่ออาชีพครู พุดจริงทำจริง มีค่านิยมที่เป็น ประชาธิปไตย ประพฤติดีมีวินัย รับผิดชอบต่องานพัฒนาเยาวชน ภาคภูมิใจในอาชีพครู เป็นแบบอย่าง ที่ดีของเด็ก ตลอดจนการยอมรับคำติชมเพื่อพัฒนาตนเองและงานอาชีพครูด้วยดี

6. คำนวณการปฏิบัติการสอน จำนวน 51 ข้อ จาก 60 ข้อกระทง จากจำนวน 51 ข้อกระทง นี้เป็นสมรรถวิสัยค่านิยมการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนจำนวน 9 ข้อกระทง ซึ่งได้แก่ การ จัดบรรยากาศการเรียนการสอน จัดวัสดุอุปกรณ์ตกแต่งห้องเรียนให้เกิดแรงจูงใจ การดัดแปลง เนื้อหาวิชาให้เหมาะสม การควบคุมความประพฤติของนักเรียน การใช้แผนการสอน การจัดทำ ตารางสอน ตลอดจนบันทึกการสอน สมรรถวิสัยค่านิยมการสอนทั่วไปจำนวน 17 ข้อ ได้แก่ การสอน แบบต่าง ๆ เช่น การสอนให้เด็กค้นคว้า การสอนแบบแก้ปัญหา วิธีแบ่งกลุ่ม วิธีสอนแบบสาธิตเป็น ตัวอย่าง การสอนซ่อมเสริม และวิธีอื่น ๆ สมรรถวิสัยค่านิยมการเลือกวิธีสอน การเลือกใช้ และ ผลิตุอุปกรณ์การสอน การเลือกใช้หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น การวางแผนการสอน และการฝึกฝนเด็กให้มีคุณสมบัติต่าง ๆ สมรรถวิสัยค่านิยมวิชาเฉพาะ จำนวน 17 ข้อ ได้แก่ การสอนตามกลุ่มวิชาต่าง ๆ การฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดคำนวณ การเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การงานพื้นฐานอาชีพ การเสริมสร้าง ลักษณะนิสัย สุขภาพ อนามัย คณิตศาสตร์ นาฏศิลป์พื้นฐาน การแสดงละครเรื่องสั้น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสมรรถวิสัยค่านิยมการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี การฝึกจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจำนวน 8 ข้อกระทง

7. คำนวณการประเมินผล จำนวน 13 ข้อ จาก 30 ข้อกระทง ได้แก่ ความสามารถ คำนวณการกำหนดศพดึกธรรมที่จะประเมินผล การสร้างเครื่องมือ (เช่น ข้อสอบ) สำหรับการประเมินผล การใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบความพร้อม แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง และการจัดอันดับ คุณภาพ การจัดทำระเบียบ สมุดรายงาน แบบฟอร์ม สำหรับการประเมินผล เป็นต้น

ส่วนที่เหลืออีก 59 ข้อกระทรวง การบริหารโรงเรียน และอาจารย์วิทยาลัยครูจำนวนหนึ่ง (เกินกว่าร้อยละ 5) เห็นว่าจำเป็นน้อย แต่เมื่อพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะเห็นว่ามีความจำเป็นแก่ครูประถมศึกษาเป็นอันมากหากคิดจะเป็นครูที่ตี

ดวงคำ ฐะคำ (2524: 66-70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสอดคล้องระหว่างสมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงรายกับสมรรถภาพที่คาดหวังตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยมีความมุ่งหมายที่จะสำรวจสมรรถภาพด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และทัศนคติของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย เป็นแนวว่าเพียงพอหรือไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และนำผลการวิจัยมาเสนอโครงการอบรมเสริมสมรรถภาพครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2524 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เทศบาล และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 366 คน ผลการวิจัยสรุปว่า ความความเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย เห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพด้านคุณลักษณะและทัศนคติเพียงพอ แต่ยอมรับว่า สมรรถภาพด้านความรู้ และ ทักษะ ยังไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถภาพด้านความรู้และทักษะในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยไม่เพียงพอมากเป็นอันดับหนึ่ง

ส่วนการวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยขอเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สุพจน์ พุฒิกะวัน (2516: 105-111) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรภาษาไทย พุทธศักราช 2508 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเข้าใจของครูวิชาภาษาไทยในจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของวิชาภาษาไทย การนำเอาความเข้าใจในจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของวิชาภาษาไทยไปใช้กับการสอน การทดสอบ และการให้เกรด ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ครูที่มีอายุมากและครูที่มีอายุน้อยมีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ครูที่ทำการสอนมานานปีมีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาภาษาไทยดีกว่าครูที่สอนมาน้อยปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ครูที่มีคะแนนในความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสูง มีคะแนนในกระบวนการสอนและคะแนนในการประเมินผลการสอนสูงกว่ากลุ่มครูที่มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่ำ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การดำเนินการสอน มีครูส่วนน้อยที่ใช้วิธีการสอนตามหลักภาษาศาสตร์
5. ในการออกข้อสอบเพื่อประเมินผลความรู้ของนักศึกษา ปรากฏว่าครูออกข้อสอบวัด
ในด้านความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่
6. คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่เรียนวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่ทำคะแนนอยู่ในระดับ
พอใช้

นันทา วิทวุฒิศักดิ์ (2516: 57-61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและประเมินผล
หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง พ.ศ. 2510 (วิชาโท) ในวิทยาลัยครู
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีจุดประสงค์ศึกษาถึงความเหมาะสมของความมุ่งหมาย เนื้อหา และ
เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
ใช้ครูที่สอนและนักศึกษาที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (วิชาโท) ในปีการศึกษา 2515 ในวิทยาลัย
ครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวนครู 6 คน จำนวนนักศึกษา 130 คน โดยใช้แบบสอบถามถาม
ความเห็นของครูและนักศึกษา แล้ววิเคราะห์ระดับความเห็นเฉลี่ย ผลปรากฏว่า ความมุ่งหมาย
ทั่วไปเหมาะสมดีแล้ว เนื้อหาสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร แต่เนื้อหาวิชาเกิดความไม่
สมดุลย์ในหลักสูตรเพราะความซ้ำซาก และเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนควรจะเพิ่มขึ้นเพื่อให้
สมดุลย์กับความสำคัญและความมากมายของเนื้อหา

ณรงค์ อูปริพุทธิกุล (2521: 64-69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความมุ่งหมายของการฝึกหัด
ครู ตามทัศนะของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ โดยมีความมุ่งหมาย
เพื่อทราบถึงทัศนะของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร เกี่ยวกับความมุ่งหมายของการฝึกหัดครูที่
เป็นอยู่ในปัจจุบัน และที่ควรจะเป็นในอนาคต โดยศึกษาในแง่การให้ลำดับความสำคัญของความ
มุ่งหมายกันต่าง ๆ การเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนะระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ความสัมพันธ์
ระหว่างความมุ่งหมายด้านผลผลิตและด้านกระบวนการผลิต กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษา 262 คน
อาจารย์ 142 คน และผู้บริหาร 123 คน ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า
ความมุ่งหมายของการฝึกหัดครูในปัจจุบันเน้นด้านความเข้มทางวิชาการเป็นหลัก ส่วนความมุ่งหมาย
ที่ควรจะเป็นในอนาคตนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรจะเน้นด้านการใช้บัณฑิตศึกษาเป็นผู้มีสมรรถภาพใน
วิชาชีพเป็นอันดับแรก และความเข้มทางวิชาการเป็นอันดับรอง การเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างทัศนะของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในความมุ่งหมายปัจจุบัน นักศึกษาและอาจารย์

อาจารย์และผู้บริหาร มีความเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความมุ่งหมายที่ควรจะเป็นในอนาคตนั้น นักศึกษาและอาจารย์ อาจารย์และผู้บริหาร มีความเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและนักศึกษา มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในความมุ่งหมายด้านผลผลิต ส่วนความมุ่งหมาย ด้านกระบวนการผลิตไม่มีความแตกต่างกัน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งหมายด้านผลผลิต และด้านกระบวนการผลิต พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในความมุ่งหมายปัจจุบันและความมุ่งหมายที่ควรจะเป็นในอนาคต ในทุกกลุ่มตัวอย่าง

ประคินันท์ อุปรมัย (2521: 185-191) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงประเมิน ระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครู โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเชิงประเมินระบบ หลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครูที่ใช้อยู่ในการศึกษา 2521 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อเรื่อง ของข้อความรู้ที่เป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบโครงสร้างระบบ หลักสูตรจิตวิทยาการศึกษา ตลอดจนนโยบายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรครูศึกษาของไทย แล้วสรุป เป็นแบบจำลองโครงสร้างระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาส่วนมาตรฐานซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อเรื่อง กระบวนการจัดประสบการณ์ทางจิตวิทยาการศึกษาให้นักศึกษา และวิธีการประเมินผล

สำหรับการศึกษาเชิงประเมินระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครูที่ใช้อยู่ ในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการประเมินโครงสร้างของ ระบบหลักสูตร และตอนหลังเป็นการศึกษาเชิงประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อเรื่องของข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และกระจายร้อยละ ของข้อมูลที่ได้จาก การสอบถามและการสังเกตพฤติกรรม การเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา อย่างมีระบบในชั้นเรียน ซึ่งได้ผลเป็นโครงสร้างของระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาส่วนประกอบการ และเมื่อเทียบกับโครงสร้างระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนมาตรฐาน ผลการ ศึกษาเชิงประเมินพบว่า ลักษณะโครงสร้างของหลักสูตรทั้งสองไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ทุกวิชา ในหลักสูตรส่วนมาตรฐานเป็นหน่วยเดียวกันและมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน แต่ในหลักสูตรส่วน ประกอบการถือว่าทุกวิชาต่างเป็นแต่ละรายวิชาในหลักสูตร องค์ประกอบของโครงสร้างในส่วน ที่เป็นจุดมุ่งหมายและเนื้อเรื่องสอดคล้องกัน แต่ในส่วนที่เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ทางจิตวิทยา

การศึกษาให้นักศึกษาและวิธีการประเมินผลไม่สอดคล้องกัน

ส่วนการศึกษาเชิงประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้นำค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในด้านพุทธิศึกษา ทักษะพิสัย และทักษะพิสัย ที่ไ้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลปรากฏว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาก และผลการเรียนด้านทักษะพิสัยบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรปานกลาง

คณะวิจัยที่ 1 โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู (2523: 285-290) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพื่อหาสมรรถภาพของครูที่สามารถสอนให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์หลักสูตรการฝึกหัดครู สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา เพื่อหาสมรรถภาพที่คาดหวังจากผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครูนั้น และศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรการประถมศึกษา พ.ศ. 2521 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ คือ วิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เพื่อหาสมรรถภาพครูประถมศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรการฝึกหัดครู เพื่อหาสมรรถภาพที่คาดหวังจากผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้น และเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังจากผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครู กับสมรรถภาพครูประถมศึกษาที่วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครู กับหลักสูตรประถมศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มีความสอดคล้องภายใน กล่าวคือ มีความคิดรวบยอด หลักการ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับจุดหมายที่วางไว้ทุกข้อ

ข. สมรรถภาพของครูประถมศึกษา ที่วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 จำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะในการสอน กับคุณลักษณะและทัศนคติ หมายความว่า ครูประถมศึกษาควรมีความรู้พอที่จะสอนเนื้อหาสาระตามวิชาและกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่มได้ มีทักษะในการจัดกิจกรรมและการสอนในแบบต่าง ๆ ได้ตามหลักสูตร และมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนเด็กและวิชาชีพครู

ค. หลักสูตรการฝึกหัดครู 4 ปี ที่มุ่งผลิตครูประถมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัย มีโครงสร้างตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ คือ จัดโครงสร้างใหญ่เป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป กลุ่มวิชาชีพครู และกลุ่มวิชาเฉพาะ (เอกประถมศึกษา) หลักสูตรที่จัดเป็นวิชาประถมศึกษาสายเดียว (ไม่มีวิชาโทอื่น) ได้แก่ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หลักสูตรที่จัดเป็นวิชาเอกประถมศึกษา และมีวิชาโทอย่างอื่น ได้แก่ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกประเภทหนึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดวิชาการประถมศึกษาไว้ในกลุ่มวิชาชีพครู แล้วให้เรียนวิชาเอกในวิชาสามัญหรือวิชาอื่น ๆ ได้แก่ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรดังกล่าวทั้งหมดนี้มุ่งผลิตครูประถมศึกษาโดยตรง

หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู ในระดับ ป.ศ. ชั้นสูง ก็มีโครงสร้างเหมือนของหลักสูตรการฝึกหัดครู ของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาชีพครู เพื่อผลิตครูประถม และวิชาเฉพาะ (วิชาเอก-โท) ส่วนการจัดหลักสูตรนั้นมีความคล้ายคลึงกับของมหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนหลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ และวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตนักพิศหรือครูเฉพาะสาขาวิชา ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตครูประถมศึกษาโดยตรง

ง. สมรรถภาพที่คาดหวังจากผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครู จำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน เช่นเดียวกัน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะในการสอน กับคุณลักษณะและทัศนคติ หมายความว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครูแต่ละหลักสูตร จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จากรายวิชาในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป กลุ่มวิชาชีพครู และกลุ่มวิชาเฉพาะ (วิชาเอกการประถมศึกษา) มีทักษะในการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากกลุ่มวิชาชีพครู และ/หรือวิชาเฉพาะ ก็มีคุณลักษณะและทัศนคติที่ดีเหมาะสมกับการเป็นครู จากการเรียนการสอนในทุกกลุ่มวิชา

จ. การเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูแต่ละหลักสูตร กับหลักสูตรประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรการฝึกหัดครูที่นำมาวิเคราะห์ทุกหลักสูตร ยกเว้นหลักสูตรวิทยาลัยช่างศิลป์ มีรายการสมรรถภาพทั้งที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 รวมทั้งมีรายการสมรรถภาพที่เกินไปจากสมรรถภาพครูประถมศึกษาที่วิเคราะห์ได้จาก

หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ค่าย

2. หลักสูตรการฝึกหัดครูที่นำมาวิเคราะห์หลักสูตร ยกเว้นหลักสูตรวิทยาลัย
ช่างศิลป์ มีสมรรถภาพในหมวดความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
เป็นส่วนใหญ่ ส่วนสมรรถภาพในหมวดทักษะ กับคุณลักษณะและทัศนคติมีความสอดคล้องน้อย รอง
ลงมาตามลำดับ นอกจากนี้พบว่ารายการสมรรถภาพที่สอดคล้องเป็นส่วนใหญ่เป็นสมรรถภาพ
ที่อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (ภาษาไทย กณิตศาสตร์) และกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต และสมรรถภาพในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ
มีความสอดคล้องกันน้อยมาก

3. สมรรถภาพของหลักสูตรการฝึกหัดครู ที่ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา
มีข้อที่น่าสนใจ ดังนี้

ก) หลักสูตรวิทยาลัยนาฏศิลป์ พลศึกษา และเทคโนโลยี (เกษตรกรรม)
เป็นหลักสูตรที่ขาดสมรรถภาพในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

ข) สมรรถภาพที่หลักสูตรการฝึกหัดครูส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา
ศึกษา ได้แก่ เรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- 1) โรงเรียน ชุมชน ชาวเหตุการณ์ประจำวัน วันสำคัญ
- 2) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของเปลือกโลก ดิน น้ำ อากาศ
- 3) ระบบสุริยะ ดวงดาว การเดินทางไปอวกาศ
- 4) ประเทศในกลุ่มอาเซียน และในทวีปเอเชีย
- 5) การสื่อสาร คมนาคมขนส่ง
- 6) จำนวนและการเปลี่ยนแปลงประชากร ปัญหาและการแก้ไขการ

เพิ่มประชากร

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

- 1) การจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้น
พัฒนาการทางจริยธรรม
- 2) ความรู้ทางศิลปะศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องการปั้น การพิมพ์
งานสาน ถักทอ และความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลงานทางศิลปะ
- 3) ความรู้ทางพลศึกษาในเรื่องยิมเนาสติก

4) ความรู้ทางดนตรี นาฏศิลป์

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

1) ความรู้เกี่ยวกับงานบ้าน โดยเฉพาะในเรื่องงานผ้าและเครื่องแต่งกาย และงานเลี้ยงดูเด็ก

2) ความรู้เกี่ยวกับงานเกษตร

3) ความรู้เกี่ยวกับงานประดิษฐ์และงานช่าง

4. สมรรถภาพของหลักสูตรการฝึกหัดครูที่มี เกินไปจากสมรรถภาพของหลักสูตรประถมศึกษา โดยทั่วไปแล้วส่วนใหญ่เป็นสมรรถภาพที่อยู่ในหมวดความรู้

คณะวิจัยที่ 3 โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู (2523: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งศึกษา ความเห็นของครูที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีจากสถาบันการฝึกหัดครู 13 แห่ง โดยสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2518 ถึง 2521 และสอนชั้น ป. 1 หรือ ป. 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ความเห็นที่ศึกษา เป็นความเห็นที่มีต่อหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันที่ตนสำเร็จการศึกษา ในแง่ประโยชน์ของรายวิชาต่าง ๆ ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ความเพียงพอทางการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู และความเห็นทั่วไปต่อหลักสูตร นอกจากนี้ยังศึกษาความเห็นเกี่ยวกับขีดความสามารถของอาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครูนั้น ๆ เกี่ยวกับอาชีพครูโดยทั่วไปและสภาวะการทำงาน ความเห็นของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และ ประสิทธิภาพในการสอนของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้จากการสุ่มจังหวัด 12 จังหวัด จากเขตการศึกษา 12 เขต และกรุงเทพมหานคร โดยให้ตัวอย่างทุกคนในจังหวัดตอบแบบสอบถาม และรับการประเมินจากผู้บังคับบัญชา แตรับการประเมินประสิทธิภาพในการสอนด้วยวิธีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนจริง เพียงจังหวัดละประมาณ 10 คน ในส่วนภูมิภาค และในกรุงเทพมหานครอีก 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครู ปีการศึกษา 2518-2521 ที่สอนในระดับประถมศึกษา แบบประเมินผลการปฏิบัติงานของครูสอน ป. 1-ป. 2 ที่สำเร็จจากสถาบันการฝึกหัดครู ปีการศึกษา 2518-2521 และ แบบประเมินการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามหลักสูตรของสถาบันการฝึกหัดครูทั้ง 13 แห่ง โดยจำแนกเป็นหลักสูตร 2 ปีแรก 2 ปีหลัง และ 4 ปี ของระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยสรุปโดยส่วนรวมได้ดังต่อไปนี้

ก. ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร

1. หมวดวิชาพื้นฐาน วิชาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีประโยชน์มากต่อการเรียน การสอนและการดำรงชีวิต และทำหน้าที่สมาชิกของสังคม ได้แก่ ภาษาไทย ศิลปการพูด พัฒนาการ วัฒนธรรมไทย จิตวิทยาพัฒนาการ สุขวิทยาจิต และจริยศึกษา ส่วนวิชาที่ใ้ประโยชน์น้อยได้แก่ นาฏศิลป์เปรียบเทียบ คณิตศาสตร์ สถิติ เกม ชีววิทยา การปกครองและการเมือง วิธีการศึกษา ค้นคว้าและห้องสมุดเบื้องต้น
2. หมวดวิชาการศึกษา วิชาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีประโยชน์มากได้แก่ จิตวิทยา การศึกษา พัฒนาการเด็ก ระเบียบวิธีสอนทั่วไป สื่อการสอน ประสบการณ์วิชาชีพ สังคมศึกษา วิธีสอนภาษาไทย การประเมินผลและสร้างแบบทดสอบ ส่วนวิชาที่มีประโยชน์น้อย ได้แก่ วิธีสอน ภาษาอังกฤษ วิธีสอนคณิตศาสตร์ กฎหมายการศึกษา โครงการศึกษาเอกเทศ และโครงการสุขภาพ โรงเรียน
3. หมวดวิชาเฉพาะ วิชาและเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาเอกที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีประโยชน์ต่อการสอน ป.1-ป.2 มีดังต่อไปนี้ ภาษาไทย ประวัติศาสตร์ไทย คหกรรมศาสตร์ สังคม วิทยา หลักภาษาไทย หลักการใช้ภาษา ภูมิศาสตร์ พลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ ธรณีวิทยา นาฏศิลป์ สังคีตศิลป์ และวรรณคดีไทย ส่วนวิชาที่มีประโยชน์น้อย ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ วาสนา และวิเคราะห์วรรณกรรมปัจจุบัน
4. สาเหตุของวิชาที่มีประโยชน์น้อย มีดังต่อไปนี้

ภาษาอังกฤษ	: เนื้อหาที่นำไปใช้ใ้มีน้อยเกินไป
ปรัชญา	: เนื้อหายากเกินไป
ตรรกวิทยา	: เนื้อหาที่นำไปใช้ใ้มีน้อยเกินไป
วัฒนธรรมไทย	: เนื้อหาซ้ำซ้อนกับวิชาอื่น
จิตวิทยาสังคมประยุกต์	: เนื้อหาที่ใช้ใ้มีน้อย
อารยธรรมตะวันตก	: เนื้อหาซ้ำซ้อนกับวิชาอื่น
กฎหมายการศึกษา	: เนื้อหาที่ใช้ใ้มีน้อย
สถิติและวิจัย	: เนื้อหาที่ใช้ใ้มีน้อยและยากเกินไป
สวัสดิการ	: เนื้อหาที่ใช้ใ้มีน้อย
การศึกษาสำหรับชุมชน	: เนื้อหาที่ใช้ใ้มีน้อย
พิธีกรรมและเกม	: เนื้อหาที่ใช้ใ้มีน้อย

5. หัวข้อที่ควรตัดออก ใดแก่รายการดังต่อไปนี้

ลักษณะคำประพันธ์ไทย : กลบทต่าง ๆ

แคลคูลัส และเรขาคณิตวิเคราะห์ : multiple integration, definite integration

หลักภาษาไทย : การสนธิ

ประวัติการละครไทย : ประวัติที่ยากและมีประโยชน์น้อย

6. หัวข้อที่ควรเพิ่มเติม ใดแก่รายการดังต่อไปนี้

ธรณีวิทยา : ประโยชน์ของทรัพยากรธรณี และวิธีทำให้เกิดประโยชน์

กนกรรมในโรงเรียนประถม : การจัดบริการอาหารกลางวัน

วิธีสอนเด็กเล็ก : เกมประกอบการสอน

ภูมิศาสตร์ภูมิภาค : ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ

7. วิชาที่ชวนขยายเพิ่มเติมเพื่อการสอน ป.1-ป.2 ใดแก่วิชาดังต่อไปนี้

ศิลปะสำหรับเด็ก คนตรีพื้นเมือง นิทานสำหรับเด็ก และนาฏศิลป์ วิธีสอนกลุ่มทักษะ วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิธีสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ การสร้างแบบเรียนระดับประถมและจริยศึกษา

8. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู มีดังต่อไปนี้

ก) ควรปรับปรุงวิชาภาษาไทย สังคม และพละให้มีเนื้อหาที่สามารถนำไปสอน ป.1-ป.2 ได้

ข) ปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ก) เพิ่มเวลาเรียนหมวดวิชาพื้นฐานให้มากขึ้น เน้นหนักในแง่การนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และสมาชิกของสังคมให้มากขึ้น

ข) วิชาการศึกษาคควรประกอบด้วย จิตวิทยา หลักการสอน การวัดผล ประเมินผล หลักสูตร และการทำอุปกรณ์การสอน

จ) วิชาการศึกษาคควรเน้นหนักในการนำไปใช้ในสภาพปัจจุบัน ทางแก้ปัญหาปัจจุบัน และควรลดประวัติและปรัชญาเก่า ๆ ลงให้มาก

ฉ) ควรมีลักษณะเป็นการศึกษาแบบไทย ๆ ไม่ควรลอกเลียนของต่างประเทศจนเกินไป

ด) เพิ่มเวลาเตรียมตัวและการฝึกสอนให้มากขึ้น

- ข) ควรนำเอาเทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้สอนนักศึกษาครู
- ช) วิชา เอก-โท ควรสอดคล้องกับงานที่ต้องออกไปปฏิบัติ
- ฉ) เพิ่มวิชาเลือกเสรีและวิชาโทให้มีหน่วยกิตมากขึ้นเพื่อสนองความต้องการ

ของบุคคลในหลายด้าน

- ญ) จำนวนหน่วยกิตของวิชาการศึกษาอยู่ในระดับพอดี แต่วิทยาลัยพลศึกษา

ต้องการเพิ่มหน่วยกิตวิชาการศึกษา

- ฎ) การฝึกสอนควรเพิ่มเวลาขึ้น การเรียนวิชาการศึกษาแทนการฝึกสอน

ไม่ก่อให้เกิดประสบการณ์วิชาชีพที่เพียงพอ

9. ปัญหาในการฝึกสอน มีดังต่อไปนี้

- ก) การเตรียมการสอน
- ข) การปกครองชั้นเรียน
- ค) การทำอุปกรณ์การสอน
- ฌ) การจัดหาอุปกรณ์การสอน
- ง) ความสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษา
- จ) การสอนวิชาที่ไม่ถนัด
- ฉ) วิธีสอน
- ช) ความสัมพันธ์กับครูที่เลี้ยง

10. ข้อเสนอแนะในการฝึกสอน มีดังต่อไปนี้

- ก) ควรให้มีการฝึกสอนมากขึ้น
- ข) ควรมีการปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอน
- ค) ครูที่เลี้ยงควรได้รับการอบรมให้ทำหน้าที่ครูภาคปฏิบัติได้
- ฌ) อาจารย์ที่ปรึกษาควรไปเป็นประจำ
- ง) อาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นกันเองกับนักศึกษา

11) เจตคติต่ออาชีพครูและสภาวะการทำงาน

เจตคติต่ออาชีพครูของกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องการความเสียสละ แต่ก็เห็นว่างานครูเป็นงานที่ง่าย ๆ และผู้ที่มีความคิดริเริ่มมาก ๆ ไม่ควรจะทำงานเป็นครู เป็นต้น

เจตคติต่อสภาวะการทำงานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

โดยเห็นด้วยน้อยว่าครูมีขวัญในการทำงานดี และเมื่อมีปัญหาส่วนตัวของครูเกิดขึ้น ฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนจะช่วยคิดหาทางแก้ปัญหา บรรยากาศในการทำงานเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้มาก และความยุติธรรมมีอยู่ในระบบงานของโรงเรียน เป็นต้น

12. เจตคติต่อหลักสูตรและการสอนในสถาบันการฝึกหัดครู

เจตคติต่อหลักสูตรโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เห็นด้วยปานกลางในแง่ของความคิดเห็น ความยืดหยุ่น ความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และความสามารถในการพัฒนาคน

เจตคติต่อขีดความสามารถของอาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครูอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เห็นด้วยปานกลางในแง่ความรู้ในเนื้อหาวิชา ความสามารถในการสอน แต่เห็นด้วยค่อนข้างต่ำในด้านให้การแนะนำช่วยเหลือด้านปัญหาส่วนตัว เช่น เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ

ข. ผลของการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูสอน ป.1-ป.2

การประเมินผลโดยผู้บังคับบัญชาของครูในกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถในการสอน มีความสามารถในระดับปานกลางในเรื่องความรู้ความสามารถในการสอนวิชา กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ มีความรู้เรื่องการพัฒนาการเด็ก แผนการสอน การวัดผลประเมินผล และการประคองรูปร่างการสอบ

2. ทักษะในวิธีสอนและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสามารถในระดับปานกลางในด้าน การอธิบาย การยกตัวอย่าง การเลือกและใช้วิธีสอน และมีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำในด้าน การให้นักเรียนมีส่วนร่วม การสอนให้บรรลุจุดประสงค์ การทำป้ายนิเทศ การใช้อุปกรณ์การสอนและการจัดประชุมร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน

3. มนุษยสัมพันธ์และลักษณะของความเป็นครู มีลักษณะอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงในเรื่องความสัมพันธ์กับนักเรียนและบุคคลอื่น การควบคุมอารมณ์ การปรับปรุงการสอน การชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติม การตั้งใจสอน การเตรียมการสอน จรรยาครู และการบริการชุมชน

ค. ผลของการประเมินผลการสอน

การประเมินผลการสอนในห้องเรียน ได้ผลดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการสอน มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการสอนในระดับปานกลางในด้าน การนำเข้าสู่บทเรียน การยกตัวอย่างประกอบการสอน การจัดเนื้อหา การเสนอเนื้อหา การเสริมแรง การทบทวน การตั้งคำถามและการตอบคำถามนักเรียน แต่ปานกลางค่อนข้างต่ำในเรื่อง

การจัดให้มีสัดส่วนระหว่างกิจกรรมและการพูดของครูกับนักเรียน ครูค่อนข้างจะมีบทบาทมากเกินไป

2. อุปกรณ์การสอน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำในด้านความเหมาะสมทั้งอุปกรณ์ของนักเรียน ต่อเวลา ต่อเนื้อเรื่อง ความเป็นรูปธรรม และการสร้างอุปกรณ์จากวัสดุในท้องถิ่น

3. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงในด้าน ความเป็นมิตรกับนักเรียน การส่งเสริมการแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น การร่วมกิจกรรม การแสดงความสามารถพิเศษ และการจัดห้องเรียนโดยทั่วไป จากข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตในห้องเรียน เป็นที่น่าสังเกตว่า สถาบันการศึกษาที่หลักสูตรเอื้ออำนวยในการปฏิบัติและการแสดงออกอย่างมาก เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์และวิทยาลัยพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในห้องเรียนสูงกว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ซึ่งหลักสูตรเน้นเรื่องการแสดงออก และการปฏิบัติน้อยกว่า

จุมพรัตน์ บวรสิน (2524: 258-261) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรระดับปริญญาตรีสองปี วิชาเอกพลศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี ความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลหลักสูตรระดับปริญญาตรีสองปี วิชาเอกพลศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านความมุ่งหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร การเลือกและจัดเนื้อหาวิชา ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาปีสุดท้าย นันทิต อาจารย์ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร มีความเห็นว่าหลักสูตรวิชาเอกพลศึกษามีความเหมาะสมในด้านความมุ่งหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร และการเลือกและจัดเนื้อหาวิชา

2. นักศึกษาปีสุดท้าย นันทิต และอาจารย์ผู้สอน มีความเห็นว่าขบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ในด้านคุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะของนักเรียน อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ประเภท ค้ำรำ และสถานที่ที่มีความเหมาะสมดี นอกจากนี้ นักศึกษาปีสุดท้าย นันทิต อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่านักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก

ส่วนงานวิจัยในประเทศนั้น ผู้วิจัยขอเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์
หลักสูตร ดังนี้

เกรแฮม (Graham 1960: 2215) ได้ศึกษาโปรแกรมสำหรับปริญญาชั้นสูงของ
คณะศึกษาศาสตร์ในประเทศแคนาดา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ขอบเขตของการศึกษาทั่ว ๆ ไปดีแล้ว
แต่รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรจะต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีกว่านี้ โดยเน้นทั้งด้านกาปฏิบัติเท่ากับด้าน
เนื้อหา การกำหนดวิชาบังคับและวิชาเลือกในหลักสูตรควรปรับปรุงเช่นกัน โดยบังคับให้เรียนวิชา
อื่นบ้าง ไม่บังคับเฉพาะวิชาการศึกษาเท่านั้น การเรียนการสอนก็สามารถปรับปรุงได้โดยการจัด
กิจกรรม เช่น การสัมมนาในชั้น การประชุมปฏิบัติการ การศึกษานอกสถานที่

เลห์แมนน์ และ มีเรนส์ (Lehmann and Mehrens 1971: 36) ได้สรุปการสำรวจ
ความคิดเห็นของนิสิตวิทยาลัยเวสต์เทิร์น วอชิงตัน สเตท (Western Washington State
College) จำนวน 443 คน นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูในอุดมคติว่ามีเกณฑ์สำคัญ
มากที่สุด 5 ประการ คือ

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ต้องมีความรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งความรู้มูลฐาน
และสิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน
2. มีความสนใจในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความกระตือรือร้นค้นคว้าในวิชาที่สอน
3. มีความซื่อสัตย์ และมีความสามารถที่จะเสนอบทเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ
และสนองความต้องการของนักเรียน
4. เตรียมการสอนอยู่เสมอในวิชาที่ตนสอน กำหนดหัวข้อวิชาที่สอน กำหนด
วัตถุประสงค์ - ตลอดจนรายชื่อนักเรียนอ้างอิง
5. ใช้ศัพท์ภาษาใดถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการอธิบายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง
สอนโดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน

รูคคอฟ (Rudolph 1972: 559 -560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปรับปรุงการ
ออกแบบหลักสูตรสำหรับการศึกษาในระดับมีหลักสูตรที่สอนเด็กในระชนัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า
การจัดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาในระดับมีหลักสูตรซึ่งจะต้องไปสอนเด็กในระชนัน ๆ นั้น จะต้อง
ประกอบด้วยหลักปรัชญาที่แน่นอน คำนึงถึงภูมิหลังของวัฒนธรรม อิทธิพลของสังคม อิทธิพลของ
สิ่งแวดล้อม หลักการสอน ความมุ่งหมาย การวัดผลพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และความสัมพันธ์
ระหว่างความรู้ของผู้เป็นครู และการศึกษาของนักเรียนที่จะออกไปสอนเด็กชั้นต้น ๆ เหล่านี้

วอทรูบา และ ไรท (Wotruba and Wright 1975: 653-661) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนา เครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตมหาวิทยาลัย ซาน เคียร์โค แผนกบริหารธุรกิจ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า คุณลักษณะของอาจารย์ที่มีความสำคัญ ได้แก่ มีความรู้กว้างขวางถูกต้องทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง ส่งเสริมให้นิสิตแสดงความคิดเห็น กระตือรือร้นในวิชาที่สอน ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน ชอบช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา มีความยุติธรรม และมีความสนใจ อยากรจะสอน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตร ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์หลักสูตรโดยผู้วิจัยเอง และเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย